

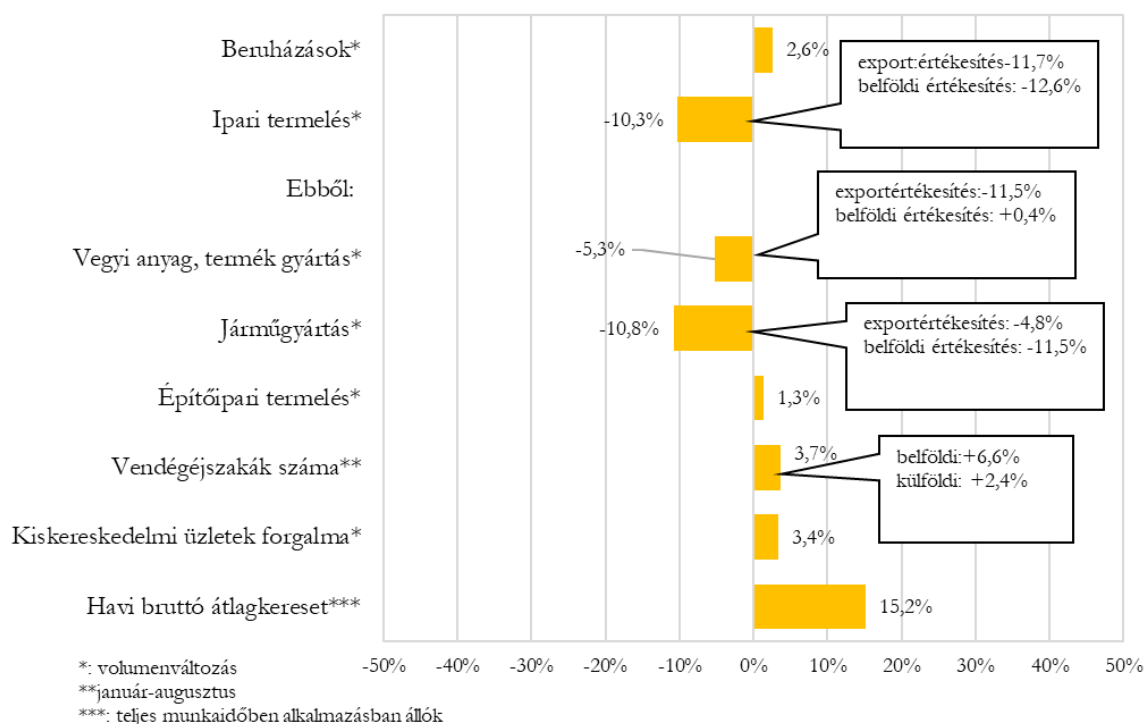
**Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye
gazdasági helyzetének alakulása
2024. I. félév**

Bevezetés

A kihívásokkal teli inflációs időszak után 2024-ben a magyar gazdaságot a feldolgozóipari termékek iránti keresletcsökkenés, illetve a német gazdaság gyengélkedése érinti hátrányosan. Kedvező munkaerőpiaci adatok és emelkedő reálbérek mellett a lakossági fogyasztás még mindig nem érte el a két évvel ezelőtti szintet, valamint fiskális szempontok miatt számos állami beruházást elhalasztottak. Mindezek a folyamatok Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében is jelentkeztek. A vármegye beruházási teljesítménye csak mérsékelten nőtt, az iparon belül a feldolgozóipar, ezen belül is a járműgyártás és a vegyipar mérséklődő teljesítménye emelhető ki. Az építőipart az első negyedévi eredménye tartja pozitív tartományban, de a rendelésállomány lényegesen alacsonyabb, mint egy évvel korábban. A vármegye turizmusa ugyanakkor jól teljesített az év első nyolc hónapjában.

1.ábra

A főbb gazdasági mutatók alakulása Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében, 2024. I. félév (változás az előző év azonos időszakához képest)

Vállalkozási környezet

A vállalkozásoknak 2024 első nyolc hónapjában is számos kihívással kellett szembenézni. A gazdasági bizonytalanságok eltérő mértékben érintették az egyes ágazatokat, ami Borsod-Abaúj-Zemplénben elsősorban a társas, és az országos átlagnál nagyobb súlyt képviselő mezőgazdasági vállalkozások számának visszaesésében érzékelhető.

A vármegyében 2024 augusztusában 76 ezer vállalkozást tartottak nyilván, mintegy 600-zal kevesebbet, mint egy évvel korábban. Ezen belül a több mint 58 ezer önálló vállalkozó száma stagnált, míg a közel 18 ezer társas vállalkozásé egy év alatt 3,0%-kal csökkent. A regisztrált vállalkozások száma – hasonlóan az országos tendenciához – 2022 közepe óta lassú csökkenést mutat, és az eltelt idő alatt közel 3000-rel lett kevesebb.

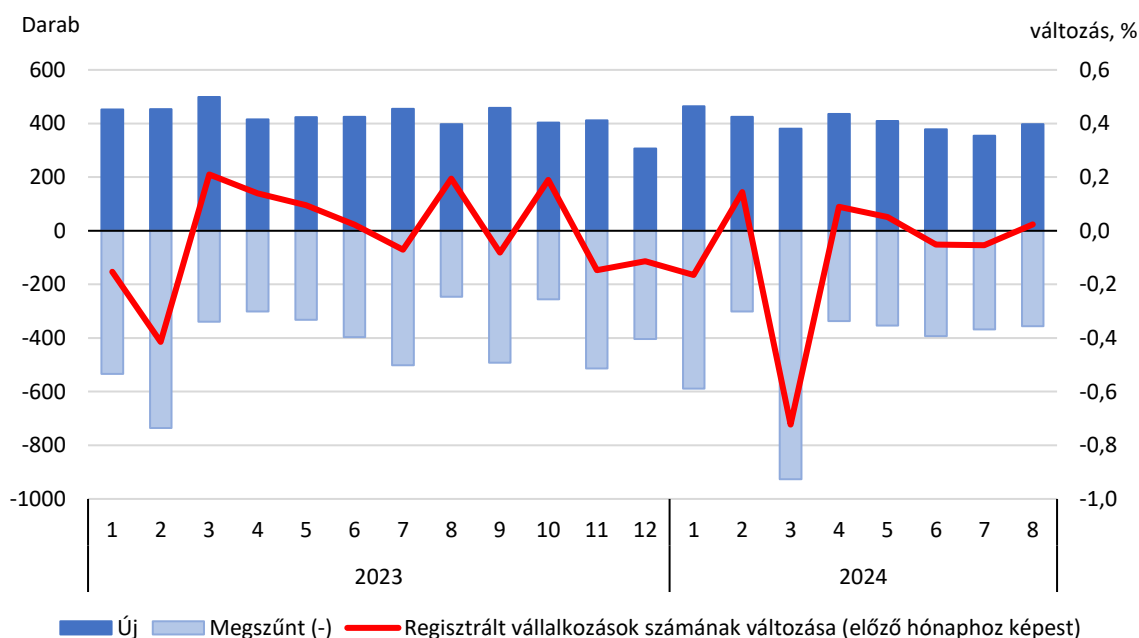
A legtöbb vállalkozást a mezőgazdaságban (30%) tartották nyilván, emellett jelentősebb, de egyenként 10%-ot el nem érő arányt képviseltek még a kereskedelemmel, az ingatlanügyletekkel, a

szakmai, tudományos, műszaki tevékenységgel (mint pl. a szakértői, tanácsadói vagy mérnöki szolgáltatás), valamint az építőiparral foglalkozó szervezetek. Leginkább a mezőgazdasági vállalkozások száma csökkent (-3,6%), mivel egy év alatt, elsősorban adminisztratív okok miatt közel 900, többségében adószámmal rendelkező magánszemély (pl. őstermelő) került ki a nyilvántartásból. A jelentősebb nemzetgazdasági ágakban a vállalkozások száma vagy kissé mérséklődött (ingatlanügyletek, építőipar), vagy lényegében nem változott (kereskedelem, szakmai, tudományos, műszaki tevékenység). Számottevő létszámnövekedés a szállítást, raktározást (+7,5%), illetve az egyéb szolgáltatást végzők (+5,3%) körében történt.

Az újonnan alakuló és a megszűnő szervezetek számának alakulása a vállalkozói kedv visszaesését jelzi: 2024 első nyolc hónapjában 7,8%-kal kevesebb új vállalkozást jegyeztek be, mint az előző év azonos időszakában, ezzel párhuzamosan ugyanezen időszak alatt 7,0%-kal több vállalkozást szüntettek meg.

2.ábra

Az újonnan alakult és a megszűnt vállalkozások száma Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében

Az ország ötszáz legnagyobb árbevétellel rendelkező vállalkozása között Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei székhellyel 6 részvénytársaság és 14 korlátolt felelősségű társaság szerepel. Ezen 20 vállalkozás a TOP 500 árbevételéből 5,6, létszámából 5,9%-kal részesedett, mellyel mind az árbevétel, mind a létszám alapján az előkelő 4. helyen szerepel a főváros és a vármegyék sorrendjében.

A vármegyén belül az árbevétel szempontjából kiemelt vállalkozások Miskolcra koncentrálnak. A száz legnagyobb vállalkozásból 40 itt található, és e szervezetek tették ki a TOP 100 vállalkozások árbevételének 30, létszámának 39%-át. A vármegyeszékhelyen kívül még további 23 település érintett, közülük Tiszaújvárosban (13 db) és Kazincbarcikán (9 db) fordult elő jelentősebb számú kiemelt szervezet. A legnagyobb vármegyei vállalkozások közül főtevékenységük alapján 46 a feldolgozóiparban, 24 a kereskedelemben tevékenykedett.

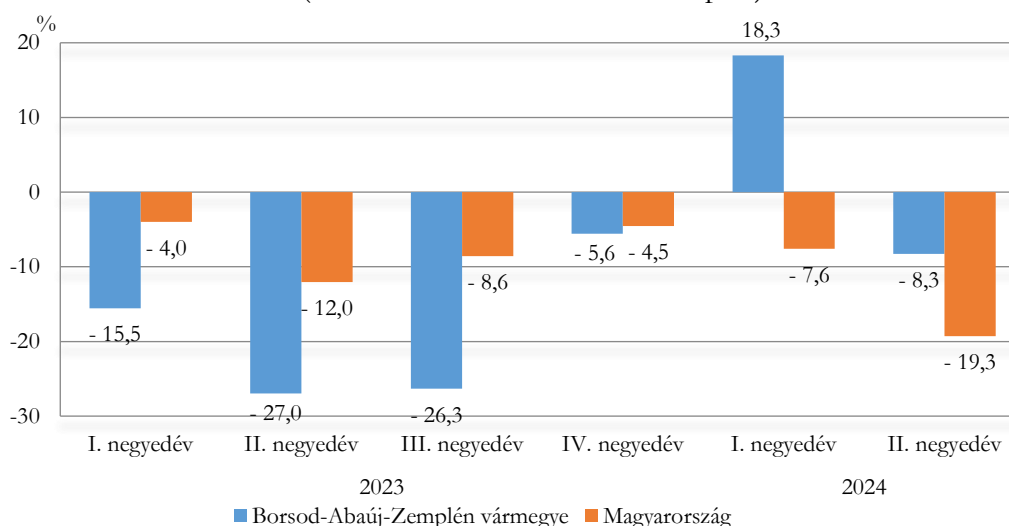
Beruházások¹

2023-ban a Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei székhelyű gazdasági szervezetek fejlesztési tevékenysége az előző évihez képest 18%-kal visszaesett. Ebben meghatározó szerepe volt annak, hogy a feldolgozóipar fejlesztéseinek volumene hasonló mértékben csökkent. A nemzetgazdasági ágak többségében ugyancsak mérséklődött a beruházási teljesítmény. A vármegyében megvalósított 505 milliárd forint értékű fejlesztés az országos teljesítményérték 4,0%-át tette ki.

A tavalyi visszaesést követően 2024 első hat hónapjában javult a beruházási hajlandóság Borsod-Abaúj-Zemplénben: a megfigyelt vármegyei székhelyű gazdasági szervezetek 225 milliárd forintnyi fejlesztést hajtottak végre, összehasonlítva áron 2,6%-kal többet, mint az előző év azonos időszakában. Ezzel Borsod-Abaúj-Zemplén egyike volt azon három vármegyének, ahol nőni tudott a teljesítmény. A vármegyében az investálásokra fordított összeg az országos 4,4%-ára nőtt. Az egy lakosra jutó beruházások összege 364 ezer forintot tett ki, ami a hazai átlag közel héttizede. E mutató alapján a főváros és a vármegyék rangsorában Borsod-Abaúj-Zemplén a 6. helyet foglalta el.

3.ábra

A beruházások volumenváltozása
(előző év azonos időszakához képest)

A termelő ágak közül az iparban (víz- és hulladékgazdálkodás nélkül) és a mezőgazdaságban növekedtek (9,6 és 4,2%), az építőiparban visszaestek (38%) az investálások. A szolgáltatások közül csak a kereskedelemben (14%), az ingatlanügyleteknél (56%) és a vendéglátásban (15%) figyelhetünk meg emelkedést, a többi ágban csökkent az investálások volumene, legnagyobb arányban (71%) az információ és kommunikáció területén. A beruházások 73%-a az iparban valósult meg, ezen belül a korszerűsítésekre szánt összegek legnagyobb része a feldolgozóiparba került. A nemzetgazdasági ágon belül a vegyiparban és a gépiparban fordították a legtöbb pénzt fejlesztésekre. Az ipart a kereskedelem (3,8%) és a mezőgazdaság (3,7%) követte. Külön-külön a többi ág egyikeinek részesedése sem haladta meg a 3,0%-ot.

Borsod-Abaúj-Zemplénben 2024 I. félévében a fejlesztések kétötödét az épületek és egyéb építmények építése tette ki, további 31%-a belföldről, 28%-a importból származó gépek, berendezések, járművek beszerzésére irányult. A vármegyében a belföldi beszerzésű gépekre,

¹ Az adatok évközi adatgyűjtésből származnak, a szervezetek beruházásait székhely szerint tartalmazzák, függetlenül a beruházás helyétől, és a 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozásokra, létszámnagyságtól függetlenül a költségvetési szervekre és a kijelölt nonprofit szervezetekre vonatkoznak. Előzetes adatok.

berendezésekre, járművekre 29, az épületekre, egyéb építményekre pedig összehasonlításon 23%-kal nagyobb összeget fordítottak az előző év azonos időszakához képest. Ugyanakkor a külföldi gyártású gépek, berendezések és járművek teljesítményének volumene háromtizeddel visszaesett.

Ipar

A vármegye iparát jelentős visszaesés jellemezte a 2023-as évben, a négy főnél többet foglalkoztató ipari vállalkozások Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei telephelyein 16%-kal maradt el a kibocsátás volumene az egy évvel korábbtól, amely Fejért követően a 2. legnagyobb visszaesés volt a vármegyék között. A csökkenő tendencia 2024 I. félévében is folytatódott az exportpiacokra termelő iparágak bezuhanó termelése miatt.

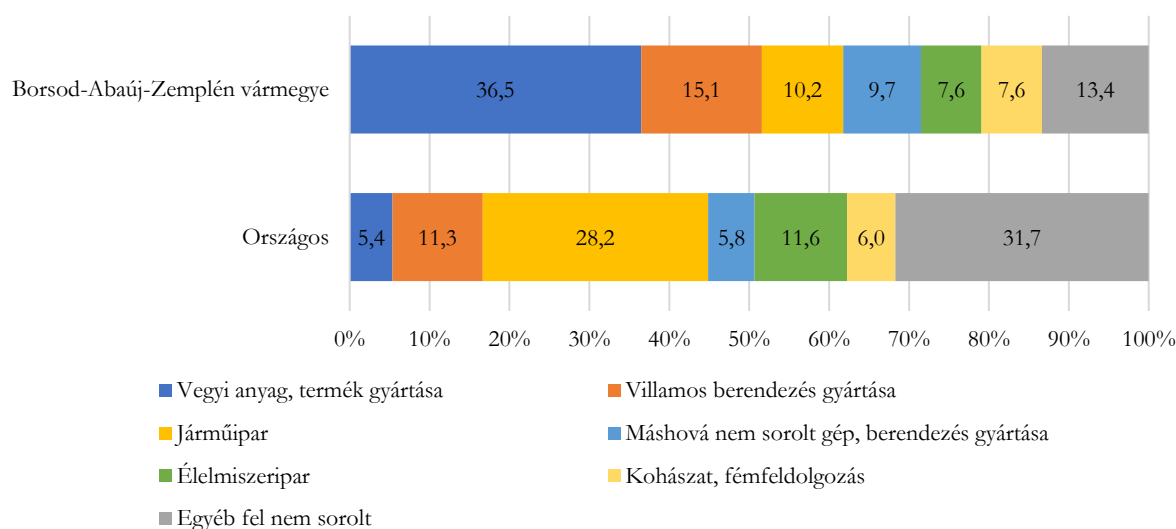
2024 I. félévében a vármegye 2258 milliárd forint értékű kibocsátása az országos ipari termelés 8,3%-át adta. A termelés volumene 7,9%-kal mérséklődött, amely a 3,6%-kal csökkenő országos teljesítménytől is elmaradt. A borsod-abaúj-zempléni visszaesést csak a veszprémi haladta meg a vármegyék közül. A kibocsátás minden hónapban elmaradt az előző évitől, a legnagyobb mértékű csökkenés a márciusban tapasztalt 14%-os volt.

Az egy lakosra jutó ipari termelés 2024. január–júniusban 3,7 millió forintot tett ki a vármegyében, amely 29%-kal haladta meg az országos átlagot. A vármegyék és a főváros rangsorában ez az érték – az egy évvel korábbival megegyező – 6. helyet jelentette.

A 49 főnél többet foglalkoztató vármegyei székhelyű ipari vállalkozások ipari termelési volumene (víz- és hulladékgazdálkodás nélkül) 10%-kal elmaradt az előző év azonos időszakától 2024. I. félévében. Az értékesítések 12%-os mérséklődésében meghatározó szerepe volt a nagyobb súlyú külpiaci eladások 12%-os csökkenésének, míg a belföldi értékesítés volumene 13%-kal lett alacsonyabb.

4.ábra

A feldolgozóipari termelés megoszlása főbb ágazatok szerint*, 2024. I. félév

*A 49 főnél többet foglalkoztató vármegyei székhelyű ipari vállalkozások adatai alapján.

A vármegyei ipari termelés csökkenése szinte teljes egészében a feldolgozóipari kibocsátás 44%-át adó gépipar teljesítményének 22%-os esésével magyarázható. A gépiparon belül legnagyobb

súlyú villamos berendezés gyártása 12, a feldolgozóiparon belül egyaránt egytizednyi részarányú járműipar és máshová nem sorolt gép, berendezés gyártása 11, illetve 24%-kal esett vissza. A gépipari termelés visszaesése jórészt a nemzetközi értékláncokba betagozódó iparági termékek alábbhagyó keresletére vezethető vissza. A közel kilenctizednyi arányban exportra termelő ágazat értékesítése 23%-kal csökkent, ezen belül a külpiacon eladások 21%-kal estek vissza, a kisebb jelentőségű belföldi értékesítések 40%-kal zuhantak.

A szintén jelentős, a vármegyei feldolgozóipari termelés 36%-át kitevő vegyi anyag, termék gyártása ágazatcsoport termelése a gépiparnál kisebb, 2,1%-os mértékben csökkent. Az értékesítés 3,5%-os csökkenését a hazai eladások 12%-os visszaesése okozta, míg a nagyobb súlyú exportértékesítések stagnáltak. Az ágazatcsoporton belül döntő jelentőségű műanyag-alapanyag gyártásában 3,0%-kal mérséklődött a termelés volumene.

A termelés a feldolgozóiparon belül egyaránt 7,6%-os részarányú élelmiszeripar esetében 7,9%, a kohászat, fémfeldolgozás ágazatcsoportban 5,3%-kal emelkedett. Az élelmiszeripari értékesítés 10%-kal nőtt az ötödével bővülő belföldi eladások eredményeként.

A vármegyei ipar víz- és hulladékgazdálkodás nélkül számolt exportértéke (1382 milliárd forint) az összes értékesítés 72%-át adta, meghaladva a hazai átlagot (69%). Ezen belül az energiaipar kizárólag a hazai piacon folytatott értékesítést, 70 milliárdos érték mellett a víz- és hulladékgazdálkodás nélkül számolt ipar belföldi eladásainak 13%-át tette ki. Az energiaipart és bányászatot magában nem foglaló feldolgozóiparban az értékesítés bevételeinek háromnegyede származott a külpiaconról, amely némileg az ágazat országos átlaga (77%) alatt maradt.

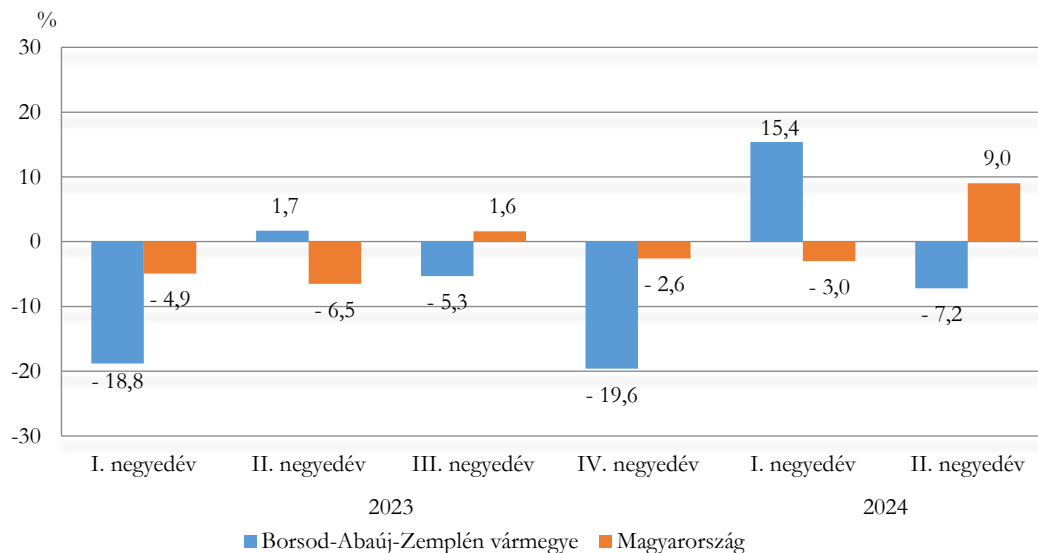
A vármegyei feldolgozóipari export 52%-a a gépipar külpiacon történő értékesítéséből származott, amely jelentős exportorientáltságát a hanyatló értékesítési adatok mellett is megtartotta. A villamos berendezés gyártása ágazatcsoport eladásainak 95%-a a külpiacon valósult meg, a máshová nem sorolt gép, berendezés gyártása ágazatcsoportnak ennél alacsonyabb, 74%-os volt az exportpiaci részaránya. A vegyi anyag, termék gyártása ágazatcsoport értékesítéseinek 70%-a származott a külpiaconról. Az emelkedő értékesítési eredményekkel jellemezhető élelmiszeripar és kohászat, fémfeldolgozás a nagyobb súlyú ágazatcsoportoknál alacsonyabb, 49, illetve 53%-os arányú exportértékesítéssel rendelkezett.

Építőipar

A Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei székhelyű építőipari vállalkozások 2023. évi termelési értéke 200 milliárd forint volt. A termelés volumene az országos 2,5%-os csökkenésnél nagyobb mértékben, 7,1%-kal maradt el az egy évvel korábbtól. A visszaesés mértékét tekintve Borsod-Abaúj-Zemplén a főváros és a vármegyék között a középmezőnyben helyezkedett el. Építményfőcsoportok szerint a termelés csökkenését a kibocsátás 53%-át adó épületépítések volumenének 17%-os visszaesése eredményezte, miközben az egyéb építmények építése 6,8%-kal bővült. Éven belül mindössze júniusban, júliusban és októberben nőtt a termelés.

2024 I. félévében a vármegye építőipari vállalkozásainak termelési értéke 85,6 milliárd forint volt, ami összehasonlítva az országos 3,6%-os növekedésnél kisebb mértékben – 1,3%-kal haladta meg az egy évvel korábbi alacsony bázist. Hat vármegye és Budapest építőipara tudott bővülni, ezek között Borsod-Abaúj-Zemplén növekedése volt a legalacsonyabb. A vármegyei építőipari szervezetek kibocsátása az országos 3,6%-át adta. Az egy lakosra jutó termelési érték (139 ezer forint) – ami a hazai átlag csupán 56%-át érte el – alapján Borsod-Abaúj-Zemplén a főváros és a vármegyék rangsorában a 11. helyet foglalta el.

Az építőipari termelés volumenváltozása (az előző év azonos időszakához képest)

2024 első hat hónapjában a termelés bővülését az építményfőcsoportok közül az épületek építésének 5,3%-os növekedése eredményezte, miközben az egyéb építmények építésének volumene 4,5%-kal csökkent. Az építőipari ágazatokat tekintve a termelés volumene az épületek építése ágazatban 26, a speciális szaképítésben 1,9%-kal bővült, ugyanakkor az egyéb építmények építése 31%-kal visszaesett.

2024 I. félévében mind az új szerződések, mind az időszak végi szerződésállomány volumene jelentősen csökkent az előző év azonos időszakához viszonyítva. A június végi 12,6 milliárd forintnyi rendelésállomány összehasonlító áron 73%-kal volt kevesebb, ami területi összehasonlításban a legrosszabb adat. Az évnek ebben a szakaszában utoljára 2018 I. félévében volt ennél is alacsonyabb a szerződésállomány értéke. A visszaesés elsősorban az épületek építésére vonatkozó szerződések csökkenésével magyarázható.

Lakás piac

2023-ban 8,3%-kal kevesebb lakás épült a vármegyében az egy évvel korábbinál. 265 új lakást adtak át, ami nagyjából a koronavírus-járvány miatti 2020-as mélypontnak felelt meg. A természetes személyek lakásépítésének száma jelentősen (42%-kal) visszaesett, a vállalkozói lakásberuházásoké ugyanakkor számottevően (2,4-szeresére) élénkült. E folyamatok eredményeként 2023-ban – a 14 önkormányzati építésű lakás kivételével – a lakásoknak fele-fele arányban természetes személyek és vállalkozások voltak az építtetői.

2024 I. félévében tovább folytatódott a kedvezőtlen tendencia: csupán 31 lakás épült a vármegyében, 26%-kal kevesebb az előző év azonos időszakánál. A csökkenés Miskolcon, valamint a többi városban bekövetkezett családiház-építések visszaesésével magyarázható. 3 lakást a vármegyeszékhelyen, 6-ot egyéb városokban, 22-t pedig a községekben vettek használatba. Az épített lakások tízezer lakosra jutó száma területi összehasonlításban Borsod-Abaúj-Zemplénben volt a legalacsonyabb (0,5) és az országos átlag csupán 8,0%-át tette ki.

A használatba vett lakások 65%-ánál természetes személy, közel egyharmadánál helyi önkormányzat adott a kivitelezésre megbízást. A lakások 65%-a saját használatra épült. Bérbeadás

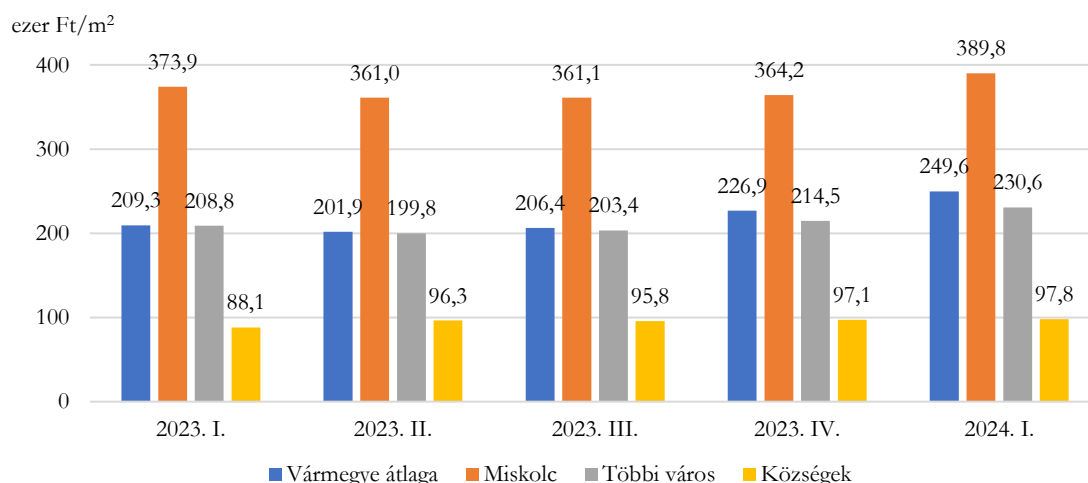
céljából 6, míg szolgálati használatra 5 lakás készült. A saját használatra épült lakások száma 34-ről 20-ra csökkent. Valamennyi lakást családi házas formában vették használatba.

2024 első hat hónapjában a vármegyében kiadott engedélyek és egyszerű bejelentések alapján építendő lakások száma 116-ról 109-re csökkent, ami területi összehasonlításban a harmadik legalacsonyabb adat. Az évnek ebben a szakaszában utoljára 2016 I. félévében adtak ki ennél is kevesebb (106) építési engedélyt a hatóságok. A beadott kérelmek 89%-a egylakásos, 11%-a többlakásos lakóépület építésére irányult.

A 2024. I. negyedéves előzetes adatok szerint Borsod-Abaúj-Zemplénben az új és használt lakások négyzetméterenkénti átlagára 250 ezer forint volt, 19%-kal több, mint egy évvel korábban. Ezzel itt mérték a negyedik legnagyobb lakásár-emelkedést a vármegyék között. Ennek ellenére a lakásárak messze elmaradnak az országostól és területi összehasonlításban is alacsonynak mondhatók. A többlakásos lakóépületek átlagára a vármegyei átlaghoz hasonló mértékben emelkedett, míg a panellakásoké lényegében nem változott. A családi házak ugyanakkor 7,6%-kal kerültek kevesebbe. A vármegyeszékhelyen a vármegyeitől eltérő a lakáspiac szerkezete: a négyzetméterenkénti átlagárak 1,6-szer voltak magasabbak a vármegyei átlagnál, ezen belül a miskolci családi házak 2,4-szer kerültek többbe egy átlagos vármegyei családi háznál.

6. ábra

A lakások átlagos négyzetméterárai Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében

Turizmus

Kedvezően alakultak a turizmus főbb mutatói 2024 első nyolc hónapjában, amelyhez az alacsony infláció és a reálkeresetek növekedése is hozzájárult. A vármegyét a korábnál többen keresték fel, de míg a kereskedelmi szálláshelyek jellemzően a külföldi, addig a magánszállásadók mindkét, a hazai és a határon túlról érkező vendégkört is tudták szélesíteni.

Az ország legészakibb vármegyéjében ez év augusztusában 194 kereskedelmi szálláshely üzemelt, melyből 58 volt szálloda és 72 panzió. Mind a kiadható szobák, mind a férőhelyek száma kis mértékben (0,7, illetve 1,9%-kal) csökkent, így összesen 5,2 ezer szobával és 13 ezer férőhellyel várták az ideérkezőket. A magánszálláshelyeken további 17 ezer, az előző évinél 6,6%-kal több férőhely állt rendelkezésre.

A kereskedelmi szállásférőhelyek több, mint felét a magasabb minőséget képviselő hotelek és a panziók jegyezték. A szállodák kínálta férőhelyek száma kissé bővült, 1,1%-kal haladta meg az egy évvel korábbit, míg panziók 8,6%-kal kisebb kapacitással működtek.

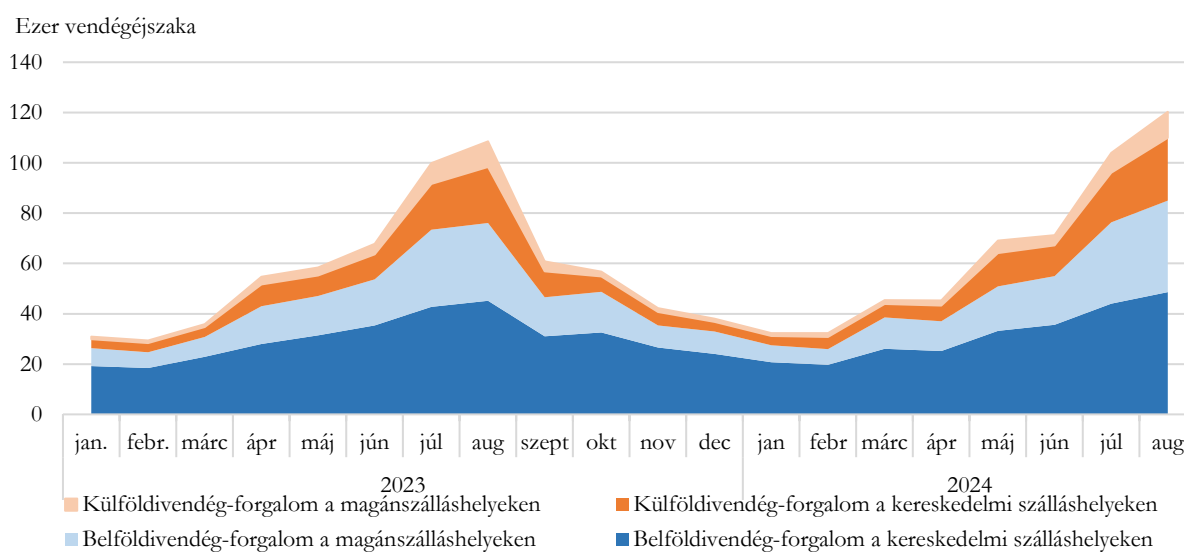
A szállodák férőhelykapacitás-kihasználtsága 2024 szinte valamennyi hónapjában kedvezőbben alakult, mint egy évvel korábban, augusztusban a férőhelyek 61%-a volt foglalt, szemben a 2023. augusztusi 56%-kal.

A kedvező kihasználtsági mutató mögött a megélénkült vendégforgalom áll, ugyanakkor a vármegyébe érkezőkre is jellemző, hogy átlagosan egyre rövidebb ideig maradnak. 2024 augusztus végéig a vármegye kereskedelmi és magánszálláshelyeit 520 ezer vendég kereste fel, akik együttesen 1,2 millió vendégéjszakát tölthettek el. A vendégek száma 7,1, a vendégéjszakáké 3,7%-kal volt magasabb, mint az előző év azonos időszakában, a növekedés mértéke ennek ellenére nem érte el az országos átlagot.

Különbség leginkább a külföldi és a hazai vendégforgalom között mutatkozott. A külföldi vendégéjszakák több mint kétharmadát realizáló kereskedelmi szálláshelyekre a határon túlról 15%-kal több vendég érkezett, a vendégéjszakák száma 11%-kal bővült. A magánszálláshelyeken is nőtt a külföldiek jelenléte, a vendégek száma 5,2, a vendégéjszakáké 8,3%-kal emelkedett az év első nyolc hónapjában. A belföldi vendégéjszakák közel kétharmadát valamely kereskedelmi szálláshelyen töltötték el a vendégek, a vendégéjszakák itt szerényebb mértékben emelkedett (+4,0%), amit a vendégéjszakáké nem tudott követni (-0,5%). A magánszálláshelyeken mind a belföldi vendégek, mind a vendégéjszakák száma meghaladta az előző év azonos időszakit, 8,9, illetve 4,7%-kal.

7. ábra

A vendégéjszakák száma Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében

A szálláshelyeken 2024 első nyolc hónapjában a legtöbb vendégéjszakát a lengyel (124 ezer), a szlovák (57 ezer) és a román (22 ezer) vendégek töltötték el, de számottevő volt a németek és a csehek jelenléte is (19, illetve 14 ezer). Ezen öt országból érkezők vették igénybe az összes külföldi vendégéjszaka háromnegyedét, 6,6%-kal többet, mint egy évvel korábban. A jelentősebb országok közül egyedül a cseh vendégéjszakák száma csökkent (-9,1%), ezzel szemben számottevően nőtt a Kínából érkezőké (+42%).

A vármegye turizmusát a természeti tényezők mellett a térség gyógy- és termálfürdői határozzák meg. Az összes vendégéjszaka egyharmadát a Miskolci, további 24%-át a Mezőkövesd járásban regisztrálták. A vendégéjszakák száma a vármegyeszékhelyen (351 ezer) nem változott számottevően, míg a forgalom szempontjából második helyen álló Bogácson (137 ezer) kissé csökkent, de mindkét helyet a belföldi vendégforgalom visszaesése jellemezte. A harmadik legjelentősebb település Mezőkövesd, ahol a turisztikai szálláshelyek vendégéjszakájában mért forgalma (139 ezer) 13%-kal emelkedett.

2024 január–augusztusában a kereskedelmi szálláshelyeken 19 milliárd, a magánszálláshelyeken további 4,3 milliárd forint bruttó árbevétel képződött, ami folyó áron 16, illetve 13%-kal haladta meg az egy évvel korábit. A bevételek nyolctizede a kereskedelmi szálláshelyek forgalmából származott. A szállásdíjak a kereskedelmi egységek bevételeinek 55%-át tették ki, a többi a vendéglátásból és az egyéb bevételekből származott, míg a magánszállások szinte teljes bevételét a szállásdíj jelentette. Nőtt a Széchenyi Pihenőkártya forgalma is, folyó áron számolva a kereskedelmi szálláshelyeken az egy évvel korábinál 5,6%-kal többet, 1,8 milliárd forintot, a magánszállásokon 2,6%-kal többet, további 0,3 milliárd forintot fizettek ki a kártyatulajdonosok. Az egy szoba egy működési napjára jutó szállásdíjbevétel augusztusban volt a legmagasabb, a REVPAR értéke a szállodákban ötödével volt több, mint egy évvel korábban, és megközelítette a 25 ezer forintot. Egy szállodai szobáért átlagosan 40 ezer forintot kellett fizetni.

Kiskereskedelem

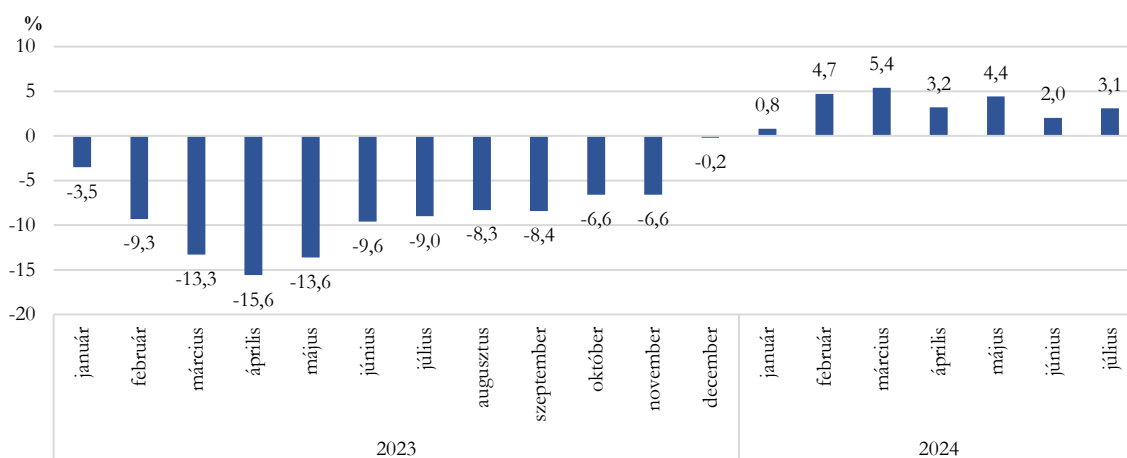
2023-ban jellemző felpörgő infláció, a reálbér-csökkenés és az ezzel együtt járó fogyasztás-csökkenés hatalmas veszteségeket okozott a kiskereskedelmi szektorban. A fogyasztás jelentősen elmaradt az egy évvel korábitól. Az inflációs sokk elmúltával és a reálértéken ismét emelkedő bérekkel a fogyasztás mértéke bár növekedett, de még mindig nem érte el az inflációs időszak előttit. Ennek az az oka, hogy a lakosság számára a fogyasztás helyett az infláció által megtépzott megtakarítások visszaépítése, a hitelek törlesztése lett a prioritás.

A Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei kiskereskedelmi üzlethálózat 2024 I. félévében 438 milliárd forint értékű forgalmat ért el. Az éves alapon számolt volumenindex szerint az országos trenddel (102,8%) összhangban és hasonló mértékben nőtt az üzletek forgalma az I. félévben (103,4%). A havi adatok szerint januárban még szinte stagnált a forgalom, majd júliusig 5,4–2,0% közötti bővülést tapasztalhattunk.

2023. év végén mintegy 5,9 ezer kiskereskedelmi üzlet (gépjármű- és járműalkatrész-üzletekkel együtt) várta a vásárlókat Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében, 526-tal kevesebb, mint egy évvel korábban. Az üzletek 36%-át üzemeltették egyéni vállalkozók.

8. ábra

**A kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumenváltozása
Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében***
(az előző év azonos hónapjához viszonyítva)

*2023. októbertől
előzetes adat

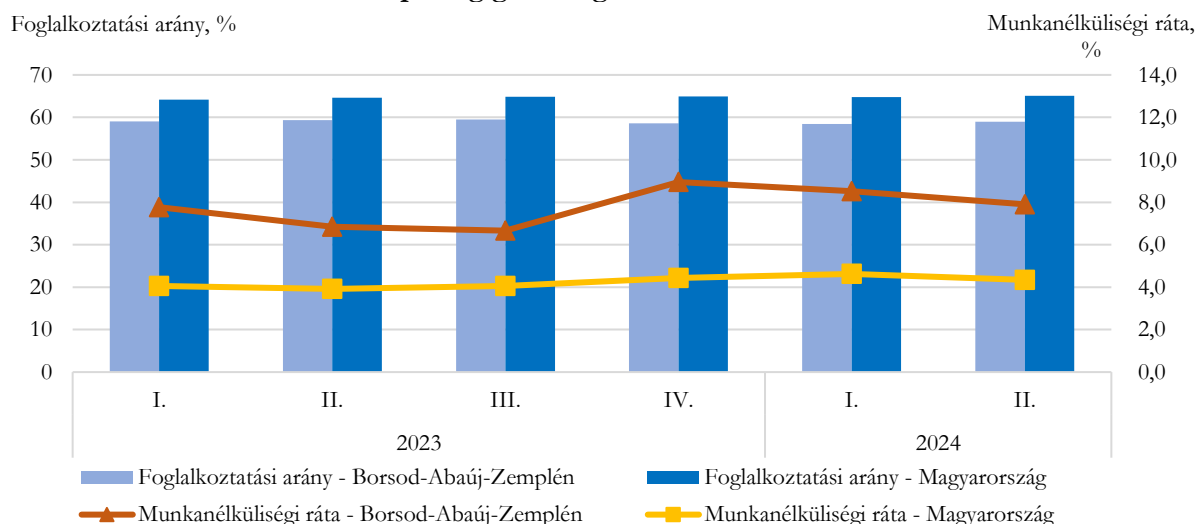
Munkaerőpiac

A tartósan visszaeső ipari termelés Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye munkaerőpiacára is negatív hatással volt, a munkakeresők jelentős része nem tudott álláshoz jutni. A munkanélküliségi ráta 2023 IV. negyedévében 9%-ot ért el, a 26,5 ezer munkanélküli mellett 10 ezer főt meghaladó volt azon dolgozni szándékozók száma, akik a munkanélküliként számításba vétel rendelkezésre állás vagy aktív munkakeresés kritériumát nem teljesítették, illetve alulfoglalkoztatottak voltak.

A munkanélküliségi ráta 2024. II. negyedévében 7,9%-ot tett ki, ami az előző év azonos időszakai 6,8%-ot meghaladva a 3. legmagasabb volt a vármegyék és a főváros rangsorában. A foglalkoztatási ráta 59%-os szintje nem mutatott érdemi csökkenést az előző év azonos időszakához képest annak ellenére sem, hogy a foglalkoztatottak száma közel 5 ezer fővel csökkent 2024 II. negyedévében. A foglalkoztatásban megjelenő mérséklődést a 15–74 éves népesség hasonló mértékű csökkenése fedte el. A gazdaságilag aktívak száma gyakorlatilag stagnált, az aktivitási arány 2022 III. negyedéve óta 64% körüli értéken tartózkodik.

9.ábra

A 15–74 éves népesség gazdasági aktivitásának alakulása

2024. április-júniusban 172 ezer fő állt alkalmazásban a vonatkozó körbe tartozó vármegyei szervezeteknél, amely megegyezett az előző év azonos időszaki értékkel. Elsősorban a nemzetgazdasági ágak szintjén történt változás.

Az alkalmazásban állók közel negyedét foglalkoztató feldolgozóiparban 6,3%-kal csökkent a létszám 2024 II. negyedévében, így a nemzetgazdasági ágban foglalkoztatottak száma 40 ezer alá került. A gépgyártás létszáma 2 ezer főt meghaladóan csökkent, amelyet elsősorban a máshová nem sorolt gép, berendezés gyártása ágazatcsoporthoz ezer fő feletti megfogyatkozása magyarázott. A vármegye munkaerőpiaci szempontból legjelentősebb feldolgozóipari ágazatcsoporthoz, a kohászat, fémfeldolgozás létszáma közel 300 fővel csökkent. A mérséklődést részben az élelmiszeripar több mint 200 fős létszámnövekedése ellensúlyozta.

Az adminisztratív szolgáltatások létszáma 2000 fővel bővült és megközelítette a 15 ezer főt. A létszámnövekedést nemzetgazdasági ágon belüli szervezeti változások is kísérték, így az építményüzemeltetés szakágazat közel 11 ezer fővel bővült, míg az általános épülettakarítás valamivel 8 ezer fő alatti létszámcsökkenést könyvelt el. Az egészségügyi szolgáltatás nemzetgazdasági ág létszáma megközelítőleg 500 fővel emelkedett, amely mögött a szociális ellátás ágazatcsoporthoz bővülése állt.

2024 II. negyedévében a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 529 ezer forint volt, amely nominálisan 16%-kal múlta felül az előző év azonos időszaki értékét. Ez a növekedés meghaladta az országos átlagot, ennek ellenére a vármegyei átlagkeresetek az országostól való elmaradása 118 ezer forintot tett ki. Az átlagkereset a fizikai foglalkozásúaknál 12, a szellemiekénél 18%-kal emelkedett, előbbiek átlagosan bruttó 404 ezer, utóbbiak 688 ezer forintot kerestek.

A jelentősebb létszámot foglalkoztató nemzetgazdasági ágak közül az oktatásban (32%) és az adminisztratív szolgáltatásban (18%) a vármegyei átlagot meghaladóan, a feldolgozóiparban (16%) azzal megegyezően, míg az egészségügyi szolgáltatásban (15%), a közigazgatásban és a kereskedelemben (egyaránt 14%) és az építőiparban (13%) az annál kisebb mértékben nőttek a keresetek a II. negyedévben.

A nyilvántartott álláskeresők zárónapi száma 33 ezer főt tett ki 2024 júniusában, amely gyakorlatilag megegyezett az egy évvel korábbival. 2024 első hónapjait kivéve nem emelkedett meg jelentősen az álláskeresők száma, a 2024. márciusi 34,5 ezer fő volt a legmagasabb érték a júniust megelőző egy évben. Júniusban ugyanakkor a betöltetlen álláshelyek száma 10%-kal emelkedett a vármegyében az előző júniushoz képest, amivel a munkaerőpiac továbbra is laza maradt: tíz üres álláshelyre az előző évi 68 helyett 62 álláskereső jutott.

A fél évnél hosszabb ideje állást keresők 57%-os aránya országosan a második legmagasabb volt Nógrád vármegyét követően. Az álláskeresők megközelítőleg fele legfeljebb általános iskolát végzett, ami a harmadik legmagasabb arányt jeleníti meg az országban Szabolcs-Szatmár-Bereg és Nógrád vármegye után. Az álláskeresők 34%-a szakmunkásképzőt vagy szakközépiskolát végzett a vármegyében, elmaradva a 36%-os országos részaránytól.

A foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők száma 500 főt meghaladóan csökkent éves szinten, és 11 ezer fő alá került a júniusi zárónapon. Álláskeresési segélyre közel 5 ezer fő, álláskeresési járadékra 3 ezer fő volt jogosult elenyésző létszámváltozást követően.